

Bidrag till Nykarlebymålet
af H. B. i Viborg, år 1885.

Still (koddäna) gesedd at korna.

Stillaen , ladugårdsfågel

Hölingdjön , vallhjon

Käraf. Still-Kaj

Hölingspåstjön, vallgöfse

Holings-Stina.

Pittän , brännvinsflaska

Möränä (gättä), mamman, gott at
barnen t ex fr. marknaden.

Räma/ gräta

Röjta/ räma (om kor)

Häkär gnaggat (om hästar), afven
spratta. Jmf eng. Horse-
laugh.

Prälla sprata i vädret, råd-
tera

Pust sucka

Stänk
Stäbba
Såpan

, voga sig
, flabba, att hugga på
, spätt, län- hvad som
fens kvar i kärlet: tex
mjölk såpan.

Högsändjan
Fällötän

fäng, - flere vånningar.
förlängan till fäddan fäng.

Jäkkän

rock

Pelänä

perlbänd (en halva)

Kärn (f) fläkön

kärnflake (långt ädön)

Lönkan

(fin) luckki loka (till felling)

Löti

bitesmark

Fläkä

fogelfälla af unga träd
flammar

Sandspälsin

Pels från Öresund (Hälsingor)

Få kälvestjenni

få korzen

Flä (st) bära svart

Säckän

vara partijuk (musta-
fukkinen?)

Ex. Vä skä do bära svart säckän
på möj?

Hvarför afundas du möj?

Äldstikkåna

Äldst, stycksticker

Jokk, Jott

Johan, Jamme

isk / isk /

ang

Väränäff

vagel på ögat

Dräpaboträn

trolldryck

Kästboträn

droppar af kastar

Gnidäjäkäp

Skivungen Jakob

Bäckjäkäp

Bäck

Plätäröst

Pladder Gustaf, en

brandvakt i skvarbldy

hvilken hade ett blott,

läppigt uttal

fiskhäf

skjuta (med eldvapen)

skallsvär kadaver.

Tex. Häde kätträte

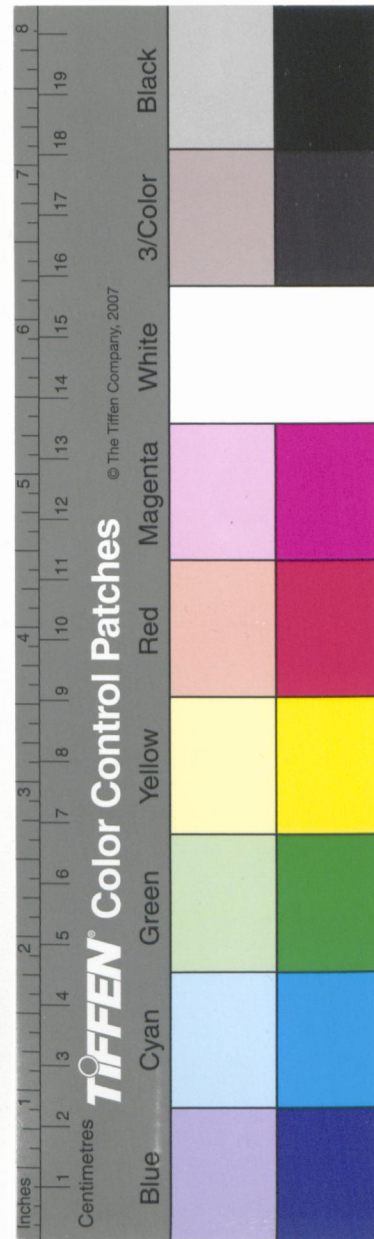
Do ä ätt tåka rät!

Gälin, tåukå

galn, tokig

Ex. Ljt tåuk a äjn bärmästär

skä int se på halvört ärbäfte!

4 1492 Hjila (^{hjärna, om} ^{härskarna}) smutsig, om i anseendet, om
härskarna.

Väjtäräisi lypsningsskalat.

Vottöna (...äna) tillhörighet, bagage, ^{och pack.} ^{härskarna}

Välkköän / käv / duglig, dugtig karl

Garf / Gäw, rask, jirad att ta i

Hjarkän radda (Vörä dillekt!)

Hjila (bä) kärke mid uppfäande fram ^{härskarna}

Ljoni ganska

Smögä smal gång mellan 2 byggnader

Äppitän ungt folks nattverk på loflet.

Laukkän matfäsk af skinn

Väkkän matfäsk "trä

Päjäryfs arkangelit

Pägän vacker, fager

Stygg ful

Väkästän mat åt arbetaren

Ljäl fidenduk, fast hursu liden

Himösjättin, främ, löst skjut brott (Här:

rättän, nattkäppän) Maruuka!

Bälstän hufvudkudde

Päcktynän madrass

Käffisäkkän kaffesump.

Kälä av frimma. "Ja tänkt fast kälä
av, h. ä. Svastän maj för ögänä."

Ridrag till Nykarlebymålet,
samlade i Viborg, 1885, af H. B.
Gönt, skvätt upphöjning, grof i källbaks.

Ex. med verb. Väj, vä hä denter/skvättar/
i häde Nybrobäckarn.

Flabb/smita/smaka/flå, damma till, danga till
Ex. Hö fläbba ti än mä blickmåtti;
jä hä fkräppa i fkrältan/skräppa

Skräll skrymle.
Ex. Skräll int nör mysfä min!

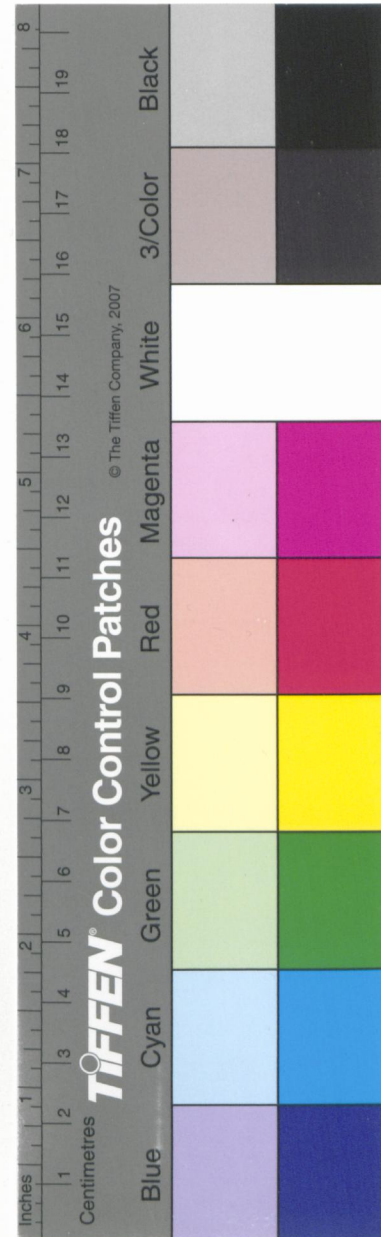
Bärk är kila af.
Ex. Jä häväjock hökä ädär stänt,
jä bärkä hä är ti/säl/skøjn.

Höksä (höksä) eura fä, varfelle
Ex. Jä länkt int häkt. - Väj, män
höstän näkta jä dö/flå/äldär

Tchjikal vackla, fetta höj.
Ex. Bäulä hä står i tchiklar

Ät reta, föranga.
Ex. Vä skä dö ärtäs? Ät int 'nä,

Triss, trilla. Ex. Hä värt jä vängländ, jä
hä trissä i kring fäm äm snorra.

Näsa *snusa, sticka näsan i något, nasa.*
Ex. Näsa int ti'hi)! - hot eller at mysknas
- Tänk derpa, kaga dig dit till henne som du tror!
Smätt *smälla, geiva hand.*
Ex. Lisa, lit Maj, smätt nu hand(en)
våkärt! Smätt läbb/stäp)! (lit en hand)
Käta *(raka) jäm, köra bort.*
Ex. Käta jä m dämde (lömde)! lek bänan
ur pärändlämdä!
Blond. *ta sig en lock.*
Ex. Värin i stillis nä, bänan, jä jä
stätt är på mättan
far blond nä liti!
Tjer *gästisubra*
Fonder *fundera, begrundä*
Käver *skryta, barga: jä käverär*
Gräser *rasa.* Ex. Hör ni poj-
Rägäp } *kär, läten bl & ti gräser*
Fäler' *rägäp i läändkämmän!*
jout *läta, behöfras.*
Ex. Näu joutäs hä? - ky tal det
vara. *Inta, det är inget, ingalmdä*
att för mycket af det undfängna)

Näu Ex. Int näuär hä! (Int ä det fäskat)
Fritär *frutera. Ex. Skaint täräfrutä*
Fälas *vandra om kring, viftas, rifa*
Ex. Kär fälas edän Gost, fän hä gäv
sä ut på fräpäs! Di sägär
att hä fälas rymärän (rýmärän)
tedenän i Römälshäkkän.
Knüst *knuffa.*
Ex. Hä vält (värt) fä häp, att hä
int töräs knüst äule (ett ord).
Knykk *nappa (om sigkan)*
Ex. Om hä skö nö vilä knykk jän'
nä liti!
Spjut *spjuta.*
Ex. Hä spjutä i fläskän (i. v. p.) han
sprutade (ur mun) i fläskän.
Spänn *klösa, gripa.*
Ex. Grännäs kättä hö spänd mä. Hö
spänd äin gräspär.
Pätt *puks, put.*
Ex. Vi vä ä sprick i jäntis på Hara-
pättin *äfven känd för modultämbord för småbarn.*
Ex. Hämärän skän häm täränän från Hara-pättin.

8 Småttn. Ex. Käu in hä s! (Lärligt, att det
 knappt kan läsas om).

Härabräkk 1496 feg. Ex. ten täkier de' h!

Häräpassi Ex. Hä täu te häräpassi

Bjklörtjén stor, lat pojke

Gälla råkal flem(ur minnen), 'tuff!

Växskärvin Ex. Am ja tar da i n., ja hē
 vär ja da i bēkkän/marken!

Toggana Ex. Sta/ta int toggana!

Upprepa ij minna ordet gval den
 eller anoras ställd!

Byksäcksläkkän fickur

Kollgöbbän fullt karlar, fyllkunder.

Ex. Hä käm näla skunden mä föll
 göbbän häjlandis (hojtaude)

Pärän läkän skrit smö, att doppa postalsi.

Leipärässy brödkok.

Vätkkärä, af vätkkō komp. dugligare, dugtigare

Nässän något. Ex. Hä vä n. - M.

där n!

Älläisjälis alldeles (värtigt fast),
 eller jämn bolls in allas

Mängleys mængledes. Ex. Hä mængleys jär
 i värden! päde fäij fäga! Det är
 mængledes häv i värden! plär man fäga.

Bälis Pädi, förk. af plaga de = man.
 - på bade fällen.

Nöga, niska, äm fä, gneten fäb, gung 1497 9.

Ängtröpinängt" fr. entropenat, föftrakt.

Ex. jävart fä ängtröpinängt
ätt jä häkpa föll i köll.

Drüft ledfant.

Ex. Hö här fä drüft fäm Hön
dick hännas fäur på bärtenbajle.

Bähändö fint, putfad.

Ex. Hö ä fä bähändö kläd
Falfatt.

Ser do! jör ä päjtör (äjn päjtör),
fäm ftär i mäntalt, här pängän
ä kån däns! (Sages af en konjffrat,
hoas fultkanta jäfer öfver jämf pag 11!
Prof på rimmaron Pelkos Antas
konst:

Konofogden. Je' mäj nä lömpär (flumfor)
Pelkos Antt. Döm på jä hä ti ftrompär!
Kronof. Tänä där gamla flumfor.

Pelkos Antt. Döm behövä jä ti än rär nödiga
tärvär.

Prosten. Åh, Ant, hur var den der eldsvadan,
när du såg henne fört?

Pelkos Ant. Fört så lilla hö äpp sån
ägn piltrikkko (pietistmöja, rund med
kilar) ä fan så vädga hö ut
så sam ägn fjärtatöja (pietist-
töja med tre skärten bak.)

Prosten. Hvad vill du ha för bevarat?

P. Ant. Äst vill ja hä nä, äst vill
ja je' nä, bära ja fär värp i ställ.

Pelkos Ant. (med halmlaps på torget, då
genfear Fulin bjura för litet desför)
Lörren ja säljar ^{här} äst ägn gärvär, så
stjämkär ja hä ät en pärvär.
(Halmlapsen fides julmör ät parpar
Holmström).

Rättelser:

45 Ringeling sa en skilling rättas till.

Olingeling lät en påning

77 Har tjöns än vara - Begagnas af en
med. sårer. Åh, hur städ det till?
Har av dit med skufond ed. värken.

Jär ä ^{utrokan} jäffen, föm int stöttar för
körnkäff! ^{fäges} en bondsprätt med ett
hopp och händernas sammanslagning i kors.

Lädas int äm, ja gör ha ingän värkan.

Häbbil Om den som är gråt och flör

Trovilens " " kort fet och tjock

Skräkä " " lång och skrängly, mager

Pjör (Luffjör) " " mycket liten; pygme!

Böf lös " " flöstar till vägs.

Pjölisa ofta grätande flicka barn

Fjörtväpp som springer omkring i skjortan.

Pjölklara " " " " fäcken

Spelervink Upplägsman, vix och quik

Ritfägel som retas

Kält ring " kälter

Pinöande (plägoande) " " i högsta grad

Fyllbott, flägsbott juput, flägsbott

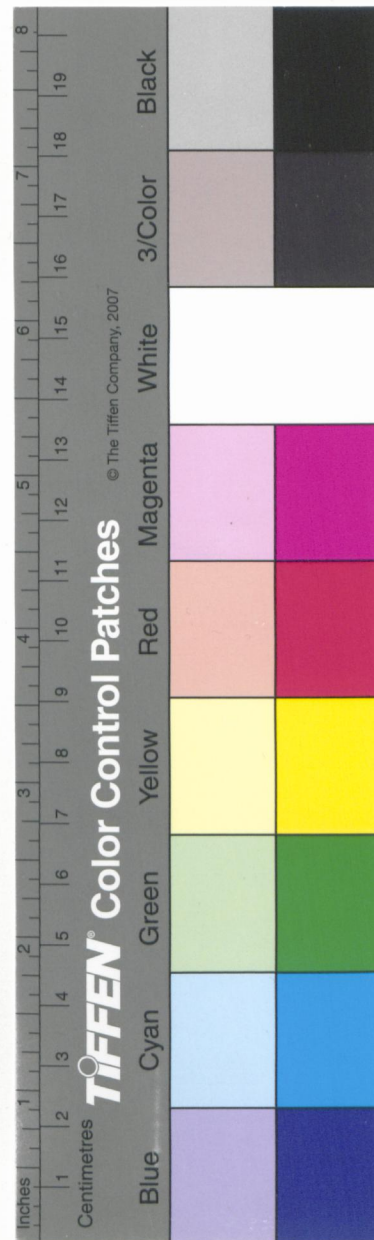
Räddfös pultron

Löparpäjk springförs.

Brakfjärt småffis.

Stätkä (ryffel!) " Hä rikt stätkä!

fäges om en gammal brädd
gubbe, som bullar vid gärdet.

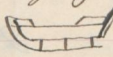

19. ²Pä²tar² mans ³ban³an. ⁴Rik⁴mans ⁵ban⁵. 1500
⁶Lä⁶p⁶en ⁷fä⁷lks ⁸ban⁸ " ⁹Fä⁹l⁹m⁹ans ¹⁰br¹⁰ö¹⁰ ä¹¹ hä¹¹rt!
¹²Fä¹²l¹²lä¹²pp¹² Ex. ¹³E¹³n ¹⁴tä¹⁴k¹⁴ä¹⁴nde¹⁵ fä¹⁵l¹⁵lä¹⁵pp!
¹⁶Fä¹⁶l¹⁶ling¹⁶ Ex. ¹⁷Hä¹⁷ hä¹⁷pp¹⁷är ¹⁸fä¹⁸m¹⁸ ä¹⁹n¹⁹ t.
²⁰Vä²⁰ll²⁰ling²⁰ kallas ä²¹ ö²¹h²¹ä²¹rt, ²²h²²ä²²l²²st²²ä²²rt²³ ban²³
²⁴K²⁴ö²⁴s²⁴j²⁴ä²⁴/ ²⁵klä²⁵dning²⁵ f²⁶ör²⁶ ban²⁶sp²⁶ä²⁶ket
²⁷Ö²⁷n²⁷d²⁷ä²⁷r²⁷k²⁷ö²⁷s²⁷f²⁷än²⁷ ²⁸u²⁸nd²⁸er²⁸k²⁸j²⁸öl²⁸ " "
²⁹F²⁹j²⁹ör²⁹til²⁹ä²⁹ ³⁰k³⁰j³⁰öl³⁰
³¹B³¹ö³¹tn³¹ä³¹sk³¹ä³¹u³¹ä³¹p³¹/ ³²S³²kor³² af³³ h³³ä³³l³³f³³sk³³inn³³ med
³⁴det³⁴ l³⁴ur³⁴na³⁴ ut³⁵ä³⁵t³⁵v³⁵ä³⁵nd³⁵t.
³⁶L³⁶ö³⁶nt³⁶ä³⁶n³⁶ä³⁶ ³⁷S³⁷kor³⁷, ³⁸f³⁸j³⁸de³⁸ af³⁹ v³⁹ä³⁹d³⁹m³⁹ä³⁹l³⁹kl³⁹ä³⁹pp³⁹ar
⁴⁰P⁴⁰j⁴⁰ä⁴⁰r⁴⁰ä⁴⁰j⁴⁰m⁴⁰än⁴⁰ ⁴¹L⁴¹ä⁴¹ng⁴¹ä⁴¹ b⁴¹and⁴¹, ⁴²f⁴²ör⁴² l⁴²ic⁴²ä⁴²t⁴² ö⁴³rn⁴³ f⁴³j⁴³er⁴³ f⁴³ä⁴³tt⁴³ä⁴³
⁴⁴G⁴⁴ri⁴⁴t⁴⁴ä⁴⁴ ⁴⁵k⁴⁵raft⁴⁵, ⁴⁶an⁴⁶y⁴⁶ft⁴⁶ i⁴⁷ m⁴⁷ät⁴⁷
⁴⁸L⁴⁸ö⁴⁸b⁴⁸b⁴⁸ä⁴⁸ ⁴⁹t⁴⁹r⁴⁹ä⁴⁹t⁴⁹l⁴⁹ö⁴⁹pp⁴⁹, ⁵⁰q⁵⁰u⁵⁰ä⁵⁰ft.
⁵¹Ex. ⁵²J⁵²ül⁵²l⁵²ö⁵²b⁵²b⁵²ä⁵² (⁵³j⁵³ül⁵³gr⁵³an⁵³ f⁵³ör⁵³
⁵⁴h⁵⁴ä⁵⁴ng⁵⁴er⁵⁴ i⁵⁵ t⁵⁵ä⁵⁵ket⁵⁵). ⁵⁶L⁵⁶ö⁵⁶b⁵⁶b⁵⁶ä⁵⁶ k⁵⁶äl⁵⁶-
⁵⁷l⁵⁷as⁵⁷ ä⁵⁸f⁵⁸ven⁵⁸ en⁵⁹ l⁵⁹it⁵⁹en⁵⁹ q⁵⁹u⁵⁹ä⁵⁹ft⁵⁹ af⁶⁰ t⁶⁰ ex⁶⁰
⁶¹k⁶¹r⁶¹ä⁶¹k⁶¹b⁶¹ä⁶¹r⁶¹s⁶¹t⁶¹is.
⁶²F⁶²ö⁶²ll⁶² ⁶³v⁶³äl⁶³. Ex. ⁶⁴Hä⁶⁴ f⁶⁴ö⁶⁴ll⁶⁴ s⁶⁴ä⁶⁴.
⁶⁵Det⁶⁵ ä⁶⁶r⁶⁶ v⁶⁶äl⁶⁶ f⁶⁶ä⁶⁶
⁶⁷M⁶⁷ü⁶⁷s⁶⁷k⁶⁷ä⁶⁷m⁶⁷ä⁶⁷r⁶⁷t⁶⁷ä⁶⁷t⁶⁷j⁶⁷e⁶⁷ ⁶⁸"n⁶⁸ä⁶⁸f⁶⁸us⁶⁸, Ex. ⁶⁹K⁶⁹ä⁶⁹m⁶⁹ä⁶⁹, ⁷⁰k⁷⁰i⁷⁰ ⁷¹sk⁷¹ä⁷¹
⁷²j⁷²ä⁷² j⁷²e⁷² d⁷²ä⁷² f⁷²ör⁷² m⁷²ü⁷²s⁷²k⁷²ä⁷²m⁷²ä⁷²r⁷²
⁷³t⁷³ä⁷³t⁷³s⁷³ch⁷³e⁷³.

Bidrag till Nykarleby målet,
samlade i Viborg, 1885, af H. B.
Rättelser.

Tid II. står: päjtoklära, ~~bo'vada~~ päjtoklära
 "jokk, jott, " "jokk, jott
 "näjtäjäsi " "näjtäjäsi
Nätkäjä torde härkamma från någon gammal
 rysk invalid, på kryckor, hvilken, förar
 gadt eller då han ej förfodt jott, rot
 sitt: "Umo makoe?",

Tschibikän kyckfläde, eller fläde
 att dra botten i.
 af: kudumka,
 Rännfänikä rännkäring
 Rännküla Förekommer i fagan om fänik,
 hvilken, undersökande den fägen,
 fogel påfiskjädna käringen,
 monade att äjv rännküla
 på färi in främ fän och ut
 ur änden!
 Gnärrens mörren - knarr, säges om både
 Gnärren

gamla och unga, som "gnärrar, eller" mörkar,
Jäm, och kallt ha samma betydelse, helst om barn.

Päsklävön pojkbyting
Fläckskvätteln flickfräntan
Drakajömman drakömma / skutt /
Drakäldan eld, som glimmar dervid
Sköldarbyttan kullbyttan
Hästkanin hästkräket / af. kon?
Storklippfjärn / storklippfjärn ja, ja där, den klippfjärn!
Gär var. Ta di fläkt, ränn
Gär är tammän.
Gär varig
Skallt skallig
dåli duglig
rökö dålig
Stäcko kort
skräpärä komp. Ex. Ta än ä två, ja väl
hå föll skräpärä (staf-
ligare)

räma = ärke, förfläkt, ord Hä äjn räma
Knykkö = nyckfull, hörsä räma kör. - Hä vä räma
Anklo = knölig, tag! (Dugtaga tag. Jemf. rama
äjn knyckelösa språket, knuff. spökar.

Koldän (i köll) tulla om kull. Kullha?
Sköll ta sig (bra) ut.
Hä sköllär brä!

Stül fumb. Hä stüler a / på / ti väls
Stinn stiva. Vä stinnar do på?
Skå! Utrop af förskräckelse, eller
(Spottas) Lj väls! } Jorvåning
Talsätt.

A. Vä käftär kärskutan? (En kort häft, hänsar)
B. ja kan int säga män än än vill stlig
näjr i käftutan (lyfter upp hästbranta), ja
fär än väta hä är (käftläjn!) Stjapän.
Vill du se damka
Kongän?

Fräga do? B. ja vill. H en nyfiken
Fikk do väta! Jorras (med långnäs) -
Hä män hä do spätta / sitt / på fän?
Je mä smäka nä liti! - (Rät nigr snaka liti.

16.

1504

Lägg bort }
 Häva tan } köpina För bort den faken
 din! } derifrån!

"Hä ska förjyllas må råvälling
 • ä ränschitår!" jagas förakligt om
 ett yttre delyt fricken
 arbete.

Här går ä? Säm än stäldär ä.
 Sa i hån ^{stär} ä så i hån adär.

Ä kämbär jä Sages (med förskild
 /än/ int i dä, så betoning på kämbär)
 kämbär jä /än/ i länslant åt den som
 märär! fölär, eller går fläpande.

Jä ska ^{vis} län dä (Hötel, vid öfvergång
 hvar Därdä tjöpt till handgrifflighet.)
 salt!

Häde pataschi! pataschet!

Häde ryssfölj! Det der ryssföljet!

Hö flögär ä flängär ä häldär må
 ryssän. / Om fläcka, som loper ut och häller till
 med foldaten!

Hä allt /flut/ nö.

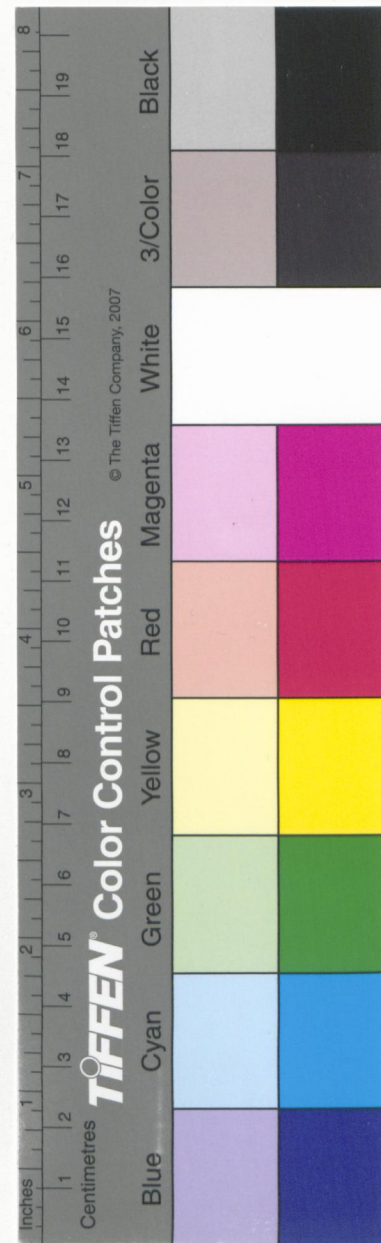

Bidrag till Nykarlebymä-
let, samlat i Viborg af H.B.
Skrätt

grof i källbass.

En Vå hå skrättar
[dötar] tätt i fjällbänken

- 1, Tykk är (stark
tonvigt på Sjö) do! Hvad tänker du på? -
Vå tykk är do! Vå du bakt? Aldrig i verkan.
- 2, Vå för slå? Hämarslå å köpar-
nåsa (Svar åt den nyf-
ket frågande: "Hvad för slag?"
En tiggargulbe hade en
anammad en fked i vänt
kör och efterfattes af barn-
flickan och pigan, hvilka,
då de herno upp honom
frågade om han stoppat
någon fked i kanten. -
Fornämad och framför utsta
de mannen då: "Käloga mig!
hur kan jensfron säga det."
- 3, Vålsini må väl,
hör kan jämsfron
säg hå!

4. Hör do, köla,
Vändas hi ska do få se söla, eller:
Hör do, fönn köla!

Hä do sitt söla?

(Käma hi ska do få se söla).

Säges skämters eller hotfullt af ynglingar
att hvar andra.

5. Hä vä brä, så
Dahl.

6. Hä tau källa (Han/hunden) tog
i mön å räskä kallar i mun och
än nä ruskade om kamre.

7. Vä näsfär å. Hvad vider och oranger
bräsfär do, kän du dig och saktar med
do int håll där. händerna; kan du ej
nä liti i styr (eller: stå stilla an stund?
på mätt än? (All en fliska, som kammad).

8. Hä så höjt, så. Det är så högt, att
å gåsfär är oröna. det (gaspar) angår
om orönan.

9. Vä å äjn flug¹². En hvar skryter,
tår på sin väto. yfs öfver fitt — hvar
våtingg tarstigt det än mänd vara.

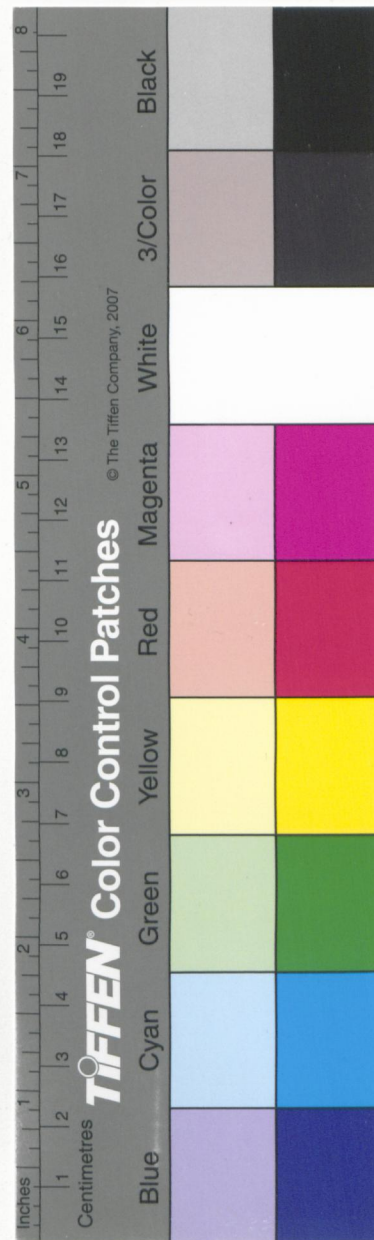
10. Hässin vår ligg. Hankatten vår ligger
är å mäsar så på och gaspar sig på trappan
i solbadet.

11. Hämin ti äps i
kväll, så ska vi
bärat sännsägarna.

12. Läs/Lädas. Läs ej derom,
int äm, så jör så glöms hela på
hä ingan värk'än! ken jnart!

13. Hä fät å åt. Smaka är här, kanske
så hä smäskä lika pört att äterse som
äm möjipänä. "Stutta"; Smaka, är mer
än smäcka, och "Stutta", mer
än stäcka!

14. Håll tschäftän!
(Tschäftämäntä dit! } Håll käften, tig!
Håll äpp mä tchäft-
tämäntä ditt!

15. Min dräng / pig² / Säger tex. när sohen,
 had ä äjn dräng / pig² / i ft. för att utbatta
 ä hän / hön² / eller jäms / hvad modern befald
 bä må gör fjölv honom ~~gjör~~ göra fjölv,
 ber drängen eller pigan göra
 det.

16. Minä häm², Men som aktar undersin
 sinä häm², koka varoghet att göra något.
 möjan possi kända? (Harro² af två tiggare
 som tvistade i sin flötthet
 om hvilken de tillkomme
 att bära deras gemensam
 ma tiggarspise.)

17. Vad ett barn säger till ett, "men, jag vill"
 svaras af modern: ~~ty~~ "Välj du vår din
 vilja ä? Jo, din vilja ä i mör din
 hjörtalvacke"

18. För att stuka en "tuffkyckling" säger en
 äldre man: "Häde" visst ja innär to
 vä föd, "du. ta to ännö tåg i pappa
 din byksänä / Häda! ja hämprätar
 stögt, ramaste rameln i la darrin).

